ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyň: **a) O. Ch.,** a **b) nezletilá A. M. (dříve Ch.),** obě zastoupeny Mgr. Karin Poncza Hadwigerovou, advokátkou se sídlem Příčná 327/1, Havířov, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 2. 2021, č. j. 33 Az 52/2019 – 31,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19. 2. 2021, č. j. 33 Az 52/2019 – 31, **se ruší.**

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 22. 10. 2019, č. j. OAM-779/ZA-ZA11-ZA21-2019, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalobkyním **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává.**

IV. Odměna a náhrada hotových výdajů advokátky Mgr. Karin Poncza Hadwigerové **se určují** částkou 10 520 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 (třiceti) dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.
Průběh dosavadního řízení

[1] Žalobou podanou dne 5. 11. 2019 ke Krajskému soudu v Brně se žalobkyně domáhaly zrušení rozhodnutí ze dne 22. 10. 2019, č. j. OAM-779/ZA-ZA11-ZA21-2019, jímž žalovaný zamítl jejich žádost o udělení mezinárodní ochrany podle § 16 odst. 2

zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), jako zjevně nedůvodnou.

[2] Ze správního spisu vyplynulo, že žalobkyně a) (v té době v devátém měsíci těhotenství) podala dne 30. 8. 2019 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Dne 4. 9. 2019 byl s žalobkyní a) proveden pohovor k této žádosti. Žalobkyně a) je ukrajinské národnosti, v zemi původu naposledy žila v Zakarpatské oblasti v obci Bedevya, ale od roku 2008 fakticky pobývá v České republice, kde žije také její partner [a otec později narozené žalobkyně b)], který je občanem Ruské federace a byl v té době ve výkonu trestu odnětí svobody. V zemi původu žijí její rodiče, babička a sestra s rodinou. Na Ukrajině neměla žádné problémy se státními orgány, soudy, policií či armádou. O mezinárodní ochranu požádala z toho důvodu, že její sestra bojovala jako dobrovolnice v ukrajinské armádě na východě země a přes aplikaci Messenger jí vyhrožovala zabitím, jelikož žalobkyně a) čekala dítě s Rusem. Tuto komunikaci se sestrou žalobkyně a) žalovanému následně doložila.

[3] Problémy se svou sestrou by sice mohla žalobkyně a) nahlásit na policii, ale ta by ji nedokázala ochránit. Na Ukrajinu se vrátit nechce, jelikož tam nemá známé a bylo by obtížné najít si tam bydlení. Jejího partnera, občana Ruské federace, by na Ukrajinu nepustili. Sdělila, že raději pojede do Ruska. S partnerem se chtějí vzít a žít v České republice.

[4] Dne 24. 9. 2019 podala žalobkyně a) jménem své dcery, žalobkyně b), narozené dne 19. 9. 2019, žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice, k níž žalobkyně a) učinila čestné prohlášení, podle něhož má žalobkyně b) ukrajinské státní občanství. Dne 2. 10. 2019 byl s žalobkyní a) jakožto zákonnou zástupkyní žalobkyně b) proveden pohovor k této žádosti. Uvedla, že jí její sestra vyhrožuje, že nezletilou žalobkyni b) zabije, pokud se na Ukrajinu vrátí, jelikož její otec je Rus. V zemi původu sice žijí rodiče žalobkyně a), avšak žalobkyně a) s nimi již deset let není v kontaktu.

[5] Zmiňovaným rozhodnutím ze dne 22. 10. 2019, č. j. OAM-779/ZA-ZA11-ZA21-2019, žalovaný zamítl žádost žalobkyň dle § 16 odst. 2 zákona o azylu jako zjevně nedůvodnou. V odůvodnění rozhodnutí konstatoval, že žalobkyně jsou státními příslušnicemi Ukrajiny, kterou dle § 2 bodu 24 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců. (dále jen „vyhláška č. 328/2015 Sb.“), považovala Česká republika v době vydání jeho rozhodnutí za bezpečnou zemi původu, s výjimkou poloostrova Krym anketovaného Ruskou federací a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů. Žalovaný, na základě informací o politické situaci a stavu dodržování lidských práv na Ukrajině a také výpovědi žalobkyně a), dospěl k závěru, že Ukrajinu lze i v případě žalobkyň považovat za bezpečnou zemi původu. Pokud mají žalobkyně obavu z protiprávního jednání sestry žalobkyně a), mohou využít právní prostředky, které Ukrajina poskytuje. Podle žalovaného nelze dojít k závěru, že by žalobkyním byla někdy odmítnuta ochrana ze strany příslušných ukrajinských orgánů, tedy že by stát nebyl ochoten jim ochranu poskytnout. Žalobkyně a) navíc výslovně uvedla, že v zemi původu nikdy neměla žádné problémy se státními orgány. Žalovaný závěrem připomněl, že žalobkyně a) žije na území České republiky od roku 2008, proto měla dostatek času na to, aby sobě i nezletilé žalobkyni b) legalizovala pobyt na území České republiky prostřednictvím zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Žalovaný tak shledal naplnění podmínek § 16

odst. 2 zákona o azylu pro zamítnutí žádosti žalobkyň o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné a s odkazem na § 16 odst. 3 zákona o azylu tedy neposuzoval, zda splňují důvody pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany.

[6] Proti rozhodnutí žalovaného podaly žalobkyně žalobu, kterou krajský soud rozsudkem ze dne 19. 2. 2021, č. j. 33 Az 52/2019 – 5, zamítl. Krajský soud se předně vyjádřil ke konceptu tzv. bezpečné země původu a konstatoval, že žalobkyně a) pochází ze Zakarpatské oblasti, která je zcela pod kontrolou centrální vlády, a v době jeho rozhodování proto bylo možné žalobkyně považovat za žadatelky o mezinárodní ochranu pocházející ze země, která je pro ně bezpečná. V tomto ohledu přisvědčil žalovanému, že bylo povinností žalobkyň tvrdit a dokazovat rozhodné okolnosti svědčící o tom, že jinak uplatňovaná domněnka, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu, byla v jejich případě vyvrácena. Nezákonnost napadeného rozhodnutí žalovaného nelze dle krajského soudu dovozovat ani z toho, že žalovaný vycházel z informací o zemi původu, které v zásadě neobsahují podrobnější vymezení ukrajinského systému právních prostředků ochrany práv jednotlivce, jelikož v kontextu zařazení Ukrajiny na seznam bezpečných zemí původu je možné předpokládat, že takový systém existuje a je obyvatelům státu dostupný.

[7] Krajský soud stejně jako žalovaný nepovažoval argumentaci žalobkyně a) samu o sobě za dostatečné vyvrácení domněnky, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Uzavřel tak, že žalovaný postupoval v souladu se zákonem, když se podle § 16 odst. 3 zákona o azylu nezabýval tím, zda jsou v případě návratu žalobkyň na Ukrajinu dány důvodné obavy pronásledování nebo skutečného nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 12 a §14a zákona o azylu. Nad rámec uvedeného krajský soud dodal, že namítané porušení práva na ochranu soukromého a rodinného života žadatele je možné považovat za azylově relevantní pouze ve výjimečných případech. Žalobkyně a) má na Ukrajině rodiče a ostatní rodinné příslušníky, nelze proto vycházet z toho, že by se žalobkyně staly v případě návratu do země původu zcela bezprizornými. Dle krajského soudu není ani zřejmé, z jakého důvodu by za nimi nemohl partner žalobkyně a) a otec žalobkyně b) v budoucnu přicestovat. Stejně tak je možné, aby rodina vedla svůj rodinný život na území Ruské federace, případně i v České republice, pokud získají některé z pobytových oprávnění.

II.
Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[8] Žalobkyně (stěžovatelky) napadly rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů, které podřadily pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Mají za to, že žalovaný nesprávně posoudil, že je Ukrajina bezpečnou zemí původu a nehrozí jim tam žádné nebezpečí.

[9] Stěžovatelky v prvé řadě namítají, že skutkový stav, ze kterého žalovaný vycházel, se odchyluje od specifických důvodů pro udělení mezinárodní ochrany tvrzených stěžovatelkou a). Dále uvedly, že rozsudek krajského soudu je opřen pouze o tvrzení stěžovatelky a), ale neobsahuje žádné další relevantní skutečnosti, které by odůvodňovaly zamítnutí podané žaloby. Z toho důvodu je napadený rozsudek dle stěžovatelek nepřezkoumatelný.

[10] Stěžovatelky znovu popsaly, co vedlo stěžovatelku a) k opuštění země původu a k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Dále poukázaly na to, že Ukrajina je jednou z nejchudších zemí Evropy trpící korupcí.

[11] Stěžovatelky dále namítají, že Ukrajina byla na seznam bezpečných zemí původu zařazena až v roce 2019 a žalovaný měl vycházet ze skutkového stavu, jaký tu byl v době podání žádosti, ne v době jeho rozhodování. Stěžovatelky se domnívají, že pokud by se musely vrátit do země původu, hrozilo by jim tam skutečné nebezpečí vážné újmy dle § 14a zákona o azylu, což žalovaný zkoumal zcela nedostatečně. Jejich obavy nejsou smyšlené a nemají ani možnost obrátit se na ukrajinské státní orgány. Svou situaci nemohou vyřešit ani vnitřním přesídlením, jelikož stěžovatelka a) se na Ukrajině již 13 let nezdržovala a stěžovatelky tam tak nemají žádné příbuzné, kteří by jim poskytli pomoc. Sestra stěžovatelky a) jim hrozí smrtí a se svým otcem stěžovatelka a) nekomunikuje více než 10 let. Žalovaný neprokázal, že by se stěžovatelky mohly v zemi původu domoci účinné ochrany ze strany státních orgánů. Vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod stěžovatelek může dojít, měl by to žalovaný zohlednit v jejich prospěch.

[12] Podle stěžovatelek se krajský soud nevypořádal se žalobními námitkami a pouze aproboval nesprávné a nezákonné rozhodnutí žalovaného. Krajský soud ani žalovaný se nezabývali ani přiměřeností napadeného rozhodnutí z hlediska jeho zásahu do rodinného a soukromého života stěžovatelek. Stejně tak měl žalovaný zohlednit i nejlepší zájem stěžovatelky b) ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Závěrem stěžovatelky namítají neaktuálnost informací o zemi původu, které byly podkladem pro žalobou napadené rozhodnutí.

[13] Vzhledem k uvedenému stěžovatelky navrhly, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[14] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel oprávněnost kasačních námitek a ztotožnil se s rozsudkem krajského soudu. Vzhledem k tomu, že stěžovatelky pocházejí z bezpečné země původu a neprokázaly opak, nemusel žalovaný posuzovat, zda jsou splněny podmínky pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany, ale přesto se podrobně zabýval tvrzeními stěžovatelky a) z hlediska bezpečnostní a politické situace na Ukrajině. Ukrajina byla na seznam bezpečných zemí přidána dne 23. 3. 2019, tedy již před tím, než stěžovatelky požádaly o mezinárodní ochranu. Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost pro její nedůvodnost zamítl.

III.
Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[15] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobami oprávněnými, neboť stěžovatelky byly účastnicemi řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a jsou zastoupeny advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[16] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelek. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.*

[17] Nejvyšší správní soud ovšem v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021 – 49, uvedl, že výklad provedený ve shora citovaném usnesení není plně využitelný, zvažuje-li Nejvyšší správní soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a § 109 odst. 5 s. ř. s. a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského soudu, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, resp. zásada *non-refoulement*. V těchto případech je třeba se s otázkou, zda je prolomení namístě, věcně vypořádat buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017 – 30), nebo shledat přijatelnost kasační stížnosti a uvedené otázce se věnovat v rámci meritorního přezkumu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020 – 46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a zásady *non-refoulement* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022 – 32, nebo ze dne 14. 4. 2022, č. j. 5 Azs 212/2020 – 44).

[18] V nyní posuzované věci Nejvyšší správní soud shledal, že je nezbytné přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po vydání rozhodnutí krajského soudu, a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná.

[19] Skutečnost, že na Ukrajině došlo ke zcela zásadní změně situace způsobené invazí ozbrojených sil Ruské federace, která byla zahájena dne 24. 2. 2022 a která vyvolala brutální válečný konflikt, v jehož důsledku na Ukrajině denně umírají civilisté a do Evropy z této země proudí miliony válečných uprchlíků (viz např. rozsudek Nejvyššího správního

soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31), je k okamžiku rozhodování Nejvyššího správního soudu všeobecně známou skutečností, kterou není třeba prokazovat.

[20] V době rozhodování krajského soudu, tj. dne 19. 2. 2021, však situace na Ukrajině nebyla takto vyhrocena a nedalo se hovořit o ozbrojeném konfliktu, který by zasahoval celé její území. Otázkou, zda a za jakých okolností má Nejvyšší správní soud povinnost vzít v potaz válku na Ukrajině, která vypukla během řízení o kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany, se Nejvyšší správní soud zabýval v již zmíněném v rozsudku ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, v němž konstatoval:

„*Základním pravidlem rozhodování správních soudů je přezkum rozhodnutí správního orgánu na základě skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Citované pravidlo odráží přezkumný charakter správního soudnictví. V řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65 a násl. s. ř. s.) správní soudy posuzují to, zda správní orgán na základě skutečností, v té době existujících a řádně a v potřebném rozsahu zjištěných, a na základě právního stavu platného v době jeho rozhodování rozhodl po právu. Rozhodování soudu není dalším stupněm správního řízení.*

Z tohoto obecného pravidla však existují výjimky, vyžadované ústavním pořádkem, mezinárodním právem či právem EU, a to i v situaci pozdějších změn skutkového stavu. K prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. však soudy přistupují s obezřetností (srov. k tomu obecně rozsudek ze dne 9. 9. 2020, čj. 6 Afs 176/2019 - 31, body 20 až 24)

Jedna z těchto výjimek plyne z práva EU, konkrétně ze směrnice 2013/32/EU (tzv. procedurální směrnice). Podle čl. 4[6] odst. 3 směrnice platí, že členské státy zajistí, aby účinný opravný prostředek obsahoval úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Tento požadavek práva EU je tedy přímo použitelný na řízení před krajským soudem, nestanoví však povinnost zajistit stejný procesní komfort též pro řízení před NSS [srov. k tomu např. rozsudek NSS ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015-32, body 22 až 24, nález ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16 (N 66/81 SbNU 153), body 24 až 35, případně rozsudek NSS ze dne 19. 10. 2021, čj. 1 Azs 292/2021-51, body 28 až 30].*

Další výjimky plynou z práva na život a ochranu zdraví člověka, chráněných ústavou i mezinárodním právem (např. v čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Rozšířený senát k tomu již před jedenácti lety poznamenal, že soud nemůže přehlédnout (bez ohledu na obsah žaloby či kasační stížnosti), pokud by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrozící vážnou újmou v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádné další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. Pokud má tedy například soud k dispozici poznatky o tom, že žadateli je nezbytné poskytnout doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, neboť její neposkytnutí by bylo narušením zásady non-refoulement a ochranu již nelze poskytnout v jiném řízení, rozhodnutí žalovaného zruší, aniž by taková skutečnost musela být vůbec výslovně namítána (usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 3. 2011, čj. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, bod 23).

---

* Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, Úř. věst. L 180, 29. 6. 2013, s. 60-95

Podobně i novější judikatura uvádí, že soud včetně NSS bude povinen prolomit pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s. z důvodu možného porušení Úmluvy pouze ve výjimečných případech (v rozsudku ze dne 4. 2. 2013, čj. 8 Azs 27/2012-65, bylo konkrétně v sázce právo na respektování rodinného a soukromého života dle čl. 8 Úmluvy). A to tehdy, pokud (1) stěžovatel v řízení před soudem uvede skutečnosti, které nastaly až po právní moci rozhodnutí správního orgánu, (2) tyto skutečnosti nebyly bez vlastního zavinění stěžovatele předmětem zkoumání správního orgánu, (3) zároveň se o těchto skutečnostech lze domnívat, že by mohly být relevantní pro možné udělení doplňkové ochrany, a (4) soud neshledá dostatečné záruky, že tyto nové skutečnosti budou dodatečně posouzeny v novém správním řízení (...).

Jistě i v nynější věci by bylo možné stěžovatele odkázat na to, aby podal novou žádost o mezinárodní ochranu. V sázce je však, na rozdíl od věci 8 Azs 27/2012, ochrana života stěžovatele, nikoli „jen" ochrana rodinného a soukromého života. Azylový příběh stěžovatele nezakládá na první pohled žádost zjevně nedůvodnou. Nynější situace na Ukrajině je nadto, jak již NSS podotkl výše, bezprecedentní. Nedá se srovnávat s ničím, čemu doposavad azylová judikatura NSS čelila. Na Ukrajině probíhají intenzivní boje, milióny ukrajinských uprchlíků již dorazily do Evropy či jsou na cestě. Rovněž české orgány řeší potřeby velkého množství uprchlíků z Ukrajiny, zajišťují jejich pobytový titul a otázky související. Právě proto také vláda dne 2. 3. 2022 přijala – z důvodu nutnosti reagovat na migrační vlnu velkého rozsahu – usnesení o vyhlášení nouzového stavu pro území České republiky (č. 43/2022 Sb.). O dva dny později přijala Rada EU rozhodnutí 2022/382, kterým stanovila, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny a zavedla jejich dočasnou ochranu.[**]

Za této specifické situace není namístě odkazovat stěžovatele na možnost podat si novou žádost o mezinárodní ochranu. (...)"

[21] Nejvyšší správní soud dospěl v souladu se svými dalšími nedávnými rozhodnutími (viz rozsudky ze dne 25. 3. 2022, č. j. 8 Azs 336/2021 – 33, ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022 – 32, ze dne 8. 4. 2022, č. j. 5 Azs 86/2021 – 33, ze dne 14. 4. 2022, č. j. 5 Azs 212/2020 – 44, ze dne 22. 4. 2022, č. j. 5 Azs 218/2020 – 28 a č. j. 5 Azs 227/2020 – 52) k závěru, že ani v nyní posuzované věci není vzhledem k bezprecedentní situaci na Ukrajině namístě stěžovatelky odkázat na možnost podat novou žádost o udělení mezinárodní ochrany či na využití institutu dočasné ochrany ve smyslu zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, u něhož navíc nelze předjímat, že se bude na stěžovatelku a), která na území ČR přicestovala dlouho před 24. 2. 2022, či na stěžovatelku b), která se na území ČR narodila dne 19. 9. 2019, skutečně vztahovat.

[22] V nyní posuzované věci žalovaný zamítl žádost stěžovatelek jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, jelikož Ukrajina byla s účinností ode dne 23. 3. 2019, s výjimkou území tehdy kontrolovaných Ruskou federací, resp. proruskými separatisty, zařazena na seznam tzv. bezpečných zemí původu obsažený ve vyhlášce č. 328/2015 Sb. Jak již však konstatoval Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku ze dne

[**] Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana. Úř. věst. L 71, 4. 3. 2022, s. 1-6

10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, od 24. 2. 2022 již Ukrajina bezpečnou zemí původu není a danou vyhlášku již nelze nadále ve vztahu k Ukrajině použít. Byť se ukrajinským ozbrojeným silám od té doby podařilo z Kyjevské, Černihivské a Sumské oblasti invazní vojska Ruské federace vytlačit a odhalit tak rozsah zcela mimořádné devastace těchto území, včetně nespočetných obětí nejen bojových operací, ale i vražd, mučení a dalších zločinů spáchaných příslušníky invazních vojsk na místním civilním obyvatelstvu, boje na východě a jihu země pokračují se zesilující intenzitou. Ani střední a západní část Ukrajiny nezůstala válkou nedotčena, byť zde prozatím přímé pozemní ozbrojené střety neprobíhají, nicméně řada míst v těchto oblastech se stává cílem ruských raketových či leteckých útoků, které si již rovněž vyžádaly oběti i z řad civilního obyvatelstva. Nelze vyloučit, že se terčem těchto útoků stane i Zakarpatská oblast, ze které pochází stěžovatelka a).

[23] S ohledem na zásadní změnu bezpečnostní situace v zemi původu bude nyní povinností žalovaného, aby se žádostí stěžovatelek meritorně zabýval, jelikož není nadále na místě, aby postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu vzhledem k tomu, že Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu. Je třeba, aby se žalovaný vzhledem k aktuální bezpečnostní situaci v zemi původu stěžovatelek zabýval především podmínkami pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. c) zákona o azylu, vedle toho je vzhledem k vysloveným obavám stěžovatelky a) také třeba, aby se žalovaný z hlediska zcela nových okolností, k nimž patří i válkou vyhrocené vztahy mezi Rusy a Ukrajinci, zabýval z pohledu § 12 písm. b) a § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu újmou, kterou by dle tvrzení stěžovatelky a) mohla stěžovatelkám způsobit její sestra z toho důvodu, že partnerem stěžovatelky a) jakož i otcem stěžovatelky b) je občan Ruské federace. V této souvislosti musí žalovaný mj. důkladně posoudit, zda by stěžovatelkám byla v nastalé situaci poskytnuta účinná ochrana ze strany státních orgánů. Bude rovněž nezbytné posoudit i možné důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu z pohledu osobních a rodinných vazeb stěžovatelek na území ČR, jelikož stěžovatelky ani partner stěžovatelky a) a otec stěžovatelky b), který je navíc občanem Ruské federace, nemohou v současných podmínkách realizovat svůj soukromý a rodinný život v zemi původu stěžovatelek.

[24] Nejvyšší správní soud uzavírá, že je na žalovaném, aby znovu posoudil žádost stěžovatelek ve světle aktuální situace na Ukrajině a z ní vyplývajících důsledků a rovněž i z hlediska veškerých dosud nastalých rozhodných skutečností, které by mohly odůvodňovat udělení mezinárodní ochrany.

IV.
Závěr a náklady řízení

[25] Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů v souladu s § 110 odst. 1 a 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. zrušil rozsudek krajského soudu i rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V něm bude žalovaný, jak již bylo uvedeno, postupovat podle závazného právního názoru vysloveného v tomto rozsudku Nejvyššího správního soudu [§ 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.].

[26] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o

kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Náklady řízení tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud tak rozhodl o jejich náhradě výrokem vycházejícím z § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelky byly na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci úspěšné, měly by tedy vůči neúspěšnému žalovanému právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů. Stěžovatelky ovšem byly ve smyslu § 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v relevantním znění, osvobozeny od placení soudního poplatku v řízení o žalobě i o kasační stížnosti, v řízení před krajským soudem nebyly zastoupeny a v řízení o kasační stížnosti byly zastoupeny advokátkou, Mgr. Karin Poncza Hadwigerovou, kterou jim ustanovil Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 4. 6. 2021, č. j. 5 Azs 132/2021 – 24. Stěžovatelky ani nedoložily, že by v řízení o žalobě či o kasační stížnosti vynaložily jakékoli jiné náklady, proto jim Nejvyšší správní soud jejich náhradu nepřiznal.

[27] Podle § 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s. hradí zástupci stěžovatele, který byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Ustanovená advokátka, Mgr. Karin Poncza Hadwigerová, učinila dva úkony právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) a d) advokátního tarifu (příprava a převzetí zastoupení, doplnění kasační stížnosti). Vzhledem k tomu, že se jednalo o společné úkony při zastupování dvou osob, náleží advokátce za každý tento úkon a každou osobu odměna 3100 Kč snížená o 20 % [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 a § 12 odst. 4 advokátního tarifu], a dále 2 x 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), celkem tedy 10 520 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:
Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 29. dubna 2022

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu